

**Bamble
kommune**

Kommunale målsetninger for forvaltning av hjortevilt 2023-2025

Innhold

Hvorfor kommunale målsetninger	3
Hjemmel	3
Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen.....	3
Kommunale mål for hjorteviltforvaltningen i Bamble	3
Definisjoner	4
Nøkkeltall for vald og bestandsplanområder	4
Status for elgen i Bamble	5
Overordnede mål for forvaltning av elg.....	5
Strategi:	6
Delmål elg:.....	7
Elgbeitetaksering.....	7
Krav til bestandsplaner.....	8
Status for hjort i Bamble	9
Overordnede mål for forvaltningen av hjort.....	9
Strategi:	10
Delmål hjort.....	11
Krav til bestandsplanen	11
Status for rådyr i Bamble.....	13
Overordnede mål for forvaltning av rådyr	13
Strategi:	14
Delmål rådyr	14
Vedlegg.....	15
Statistikk for elg i Bamble	15
Resultater fra beitetakseringen (Faun R007, 2019)	18
Utvikling av hjortestammen de siste 10 årene.....	21
Hjorten i Vestfold og Telemark (FAUN RAPPORT R011, 2020).....	22
Virkemidler	27
Minsteareal	27
Rapportering.....	28

Vedtatt av Bamble vilt- og innlandsfiskeutvalg den 06.03.2023

Hvorfor kommunale målsetninger

Bamble kommune skal ha en forvaltning av hjortevilt som ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og arts mangfold. Målene skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsinteresser av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper for andre samfunnsinteresser.

Hjemmel

Viltloven (lovens formål): Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne rammen kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

Naturmangfoldloven § 1.(lovens formål): Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold, og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Forskrift om forvaltning av hjortevilt (FOR-2016-01-08-12) legger til rette for en lokaltilpasset forvaltning, der kommunens lokalkunnskap/fagkunnskap skal styrke viltforvaltningen innenfor de nasjonale rammene. Forskriften, med tilhørende rundskriv, understreker kommunens ansvar for offentlige interesser knyttet opp til hjorteviltbestanden i de gjeldende kommuner.

Forskriftens § 3 inneholder bestemmelser om at kommunen skal vedta målsettinger for utviklingen av bestandene av elg, hjort og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målsettingen skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.

Den kommunale målsettingen legger føringer for eventuelle bestandsplaner utarbeidet av rettighetshavere i kommunen. Disse bestandsplanene må ta hensyn til offentlige målsettinger for å bli godkjent, og det er derfor viktig at rettighetshavere inkluderes når de kommunale målsettingene utarbeides.

Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen

Kommunen: Etablerer overordnede mål for utviklingen av hjorteviltbestandene. Målene skal ivareta andre interesser (jordbruk, skogbruk, påkjørsler, naturmangfold, offentlige interesser osv.) Fastsetter minsteareal, godkjenner vald og bestandsplanområder, tildeler fellingskvote og behandler søknader om skadefelling.

Grunneier: Har enerett til jakt på sine arealer. Samarbeider om hjorteviltforvaltningen gjennom vald og bestandsplanområder, samt organiserer jakten gjennom jaktfelt. Utarbeider bestandsplaner i tråd med kommunale målsetninger. Valdledere rapporterer inn sett og skutt innen fristen (14 dager etter ordinær jakttid).

Kommunale mål for hjorteviltforvaltningen i Bamble

Den kommunale målsettingen vedtas av Bamble vilt- og innlandsfiskeutvalg for perioden 2023-2025. Den kommunale hjorteviltforvaltningen skal være tydelig og forutsigbar på roller og ansvar. Jakt i Bamble skal foregå innenfor rammene til gjeldende lovverk og utøvelsen skal gjennomføres i henhold til viltlovens § 19 (*Human jakt*). Jakt og fangst skal utøves på en slik måte at viltet ikke utsettes for

unødige lidelser og slik at det ikke oppstår fare for mennesker, husdyr eller forårsaker skade på eiendom.

Definisjoner

Jaktrettshaver: Retten til å jakte på egen eiendom tilhører grunneier hvis ikke annet er bestemt jf. viltloven § 27.

Minsteareal: Begrepet har to rettsvirkninger: 1. Størrelsen på det tellende arealet som normalt skal ligge til grunn for hver fellingstillatelse som jaktrettshaverne har krav på. 2. Arealstørrelsen på det minste sammenhengende areal som offentlig forvaltning kan godkjenne som et vald. Minsteareal fastsettes av kommunen gjennom lokal forskrift for elg, hjort og rådyr.

Tellende areal: Tellende areal er det arealet som legges til grunn ved tildeling av fellingstillatelser. For rådyr, elg og hjort skal hovedsakelig arealer av produktiv og uproduktiv skog og arealer av myr under skoggrensa regnes med. Kommunen kan også godkjenne andre typer arealer dersom det er en viktig del av den aktuelle artens leveområde, for eksempel dyrka mark. Areal regulert som annet enn LNFR skal ikke telle som tellende areal.

Vald: Det geografiske området som er offentlig godkjent for jakt på en eller flere hjorteviltarter, og som får tildelt fellingstillatelse fra kommunen. Vald er den enheten som rapporterer fellingsresultat til det offentlige. Et vald består ofte av flere jaktfelt.

Jaktfelt: Dersom et vald deles opp av jaktrettshaverne, for eksempel slik at flere jaktlag får tildelt hvert sitt jaktområde, kalles disse jaktfelt. Jaktfeltet er den geografiske enheten som rapportering av sett elg/sett hjort gjelder for.

Bestandsplanområde: To eller flere vald som samarbeider om å utarbeide en bestandsplan for arten.

Bestandsplan: En flerårig, maksimalt femårig, plan som beskriver den årlige avskytingen av en hjorteviltart fordelt på kjønn og alder. Bamble kommune krever 3årige planer.

Nøkkeltall for vald og bestandsplanområder

- Godkjent tellende areal elg: 266 023 daa
- Godkjent tellende areal hjort: 268 623 daa
- Antall bestandsplanområder: 2
- Antall elgvald: 10
- Antall hjortevald: 11
- Antall rådyrvald Bamble: 108
- Antall jaktfelt elg/hjort Bamble: 37

Status for elgen i Bamble

Det er under forrige planperiode (2019-2022) felt henholdsvis 42-39 og 45 elg i Bamble.

Gjennomsnittlig slaktevekt for kalv i planperioden var rekordlavt med sine 44,3kg. Til sammenligning var kalvevektene i perioden 1999-2001 på 53 kg. Gjennomsnittlig vekt for ku >2,5 år i 2019-2022 var 142kg mot 164kg i perioden 2001-2003. Snitt vekt for okser >2,5 år har ligget mer stabilt de siste 20 årene med ca. 175kg +/-5kg. Dette er i snitt vesentlig lavere vekt enn det vi finner lenger nord i landet. For mer bestandshistorikk og statistikk, se s. 15-20 under kapittelet «Statistikk for elg».

De siste års tørkeperioder under vekstsesong vil trolig også ha en negativ konsekvens for elgen med tanke på stress og dårligere sommerbeiter. Tørkestress hos planter kan også medføre høyere prioritering av deres produksjon av tungt fordøyelige plantekost grunnet lignin og andre antibeitestoffer. Økologisk teori for planter viser at produksjonen av antibeitestoffer økes under stress i favør av energibruk til vekst. Videre avtas produksjonen av antibeitestoffer til fordel for vekst dersom planter får økte vekstvilkår.

Klima langs Bamblekysten er trolig med på å stresse elgen særlig under vekstsesong. Tap av lett fordøyelig sommerbeite med rikt næringsinnhold gir kalver en svekket vekstkurve som ikke lar seg hente igjen da vinterbeite dreier kun om å holde «hjulene» i gang for å overleve. Når kua er blitt kjønnsmoden vil veksten avta og de dårlige sommerbeitene hvor elgen skal legge på seg for å ha noe å tære på under vinteren er tapt. Videre vil et mildere klima trolig kunne påvirke kalvens vekst det første leveåret ved at «beitevinduet» smales inn. Beitetiden på våren og forsommeren hvor plantene har størst næringsinnhold og inneholder minst antibeitestoffer blir fremskyndet. Når kalven da skal gå fra melk til plantekost vil næringsinnholdet og omsetningen av nitrogen til protein bli redusert.

Forskning har videre vist at mindre okser kan føre til at elgkua utsetter brunsten. Dette vil igjen påvirke tidspunktet for kalving hvilket er uheldig for kalvens utnyttelse av det viktige sommerbeite før vinteren. Dette vil igjen gi en uheldig ringvirkning hvor prosessen forsterkes ved lettere dyr og forsinkede brunster (Sand, 1996 og Broberg 2004).

Videre har anleggsperioden under byggingen av nye E18 skapt noen endringer av habitatet og trekkemønster for elgen. Ny E-18 deler Bamble kommune i to med sine fysiske barrierer. Bamble vilt- og innlandsfiskeutvalg har sammen med grunneiere bidratt til et betydelig kunnskapsgrunnlag for veiplanlegger og entreprenør med tanke plasseringer av over og underganger. Disse skal sikre viltets tilgang til viktige habitater gjennom hele året. Videre er det satt i gang et storstilt overvåkningsprosjekt av alle viltover- og underganger med hjelp av viltkamera og snøsporing. Dette prosjektet vil vare frem til 2024 og er et samarbeid mellom NyeVeier, Norconsult og Bamble kommune. Foreløpige data viser at over- og undergangene har varierende effekt, men at elgen tenderer mot å benytte underganger fremfor overganger når den skal krysse E18. Alle over og undergangene har blitt gitt egne hensynsoner som skal hindre tiltak som vil komme i konflikt med viltet.

Den nye motorveien har gitt en reduserende effekt på antall trafikkdrepe elg langs E18.

Desember 2020 ble det registrert et tilfelle av atypisk-CWD på en 13 gammel elgokse. Funnet resulterte til økt fokus på CWD og krav til testing for CWD av alt fallvilt over 1 år. Videre oppfordres alle jegere til å ta CWD-prøver av hjerne- og lymfeprøve av hjortevilt eldre enn kalv.

Overordnede mål for forvaltning av elg

- En sunn, produktiv og bærekraftig bestand som gir en høy og mest mulig stabil avkastning til nytte og glede for rettighetshavere, jegere og den øvrige befolkning.
- Tilstrebe et ku/okse forhold i bestanden på 1:1,5 og økte kalvevekter. Sett kalv pr. ku over 0,55 i snitt.

- Elgbestanden bør i denne perioden stabiliseres/økes slik at sett elg pr. jegerdagsverk ligger rundt 0,30. Dette vurderes fortløpende opp imot vekter, kalveproduksjon og beite.

Strategi:

Med utgangspunkt i statusbeskrivelsen og de overordnede kommunale målene er det ønskelig å etablere en robust og vital elgbestand i kommunen.

I NINA rapport 1701, Avskytingsstrategier for elg og hjort (<https://brage.nina.no/nina-xmlui/bitstream/handle/11250/2774805/ninarapport1701.pdf?sequence=3&isAllowed=y>) angis forskjellige avskytingsstrategier for hjortevilt ut fra de målene som forvaltningen setter. Ut fra de utfordringene som man har i den kommunale forvaltningen bør kommunen tilstrebe et høyt uttak av kalv, ungdyr og en kjønnsfordeling som ikke er for skjev. Med bakgrunn i dette er det utarbeidet følgende delmål for elgforvaltningen:

- Minsteareal settes til 4000 daa for hele kommunen og skal vurderes fra år til år under planperioden.
- Føre sett elg og slaktevekter i Sett og skutt.
- Avskytingen av store produktive dyr skal begrenses slik at hovedtyngden av uttaket utgjør smådyr, ungdyr og kalv.
- Andelen kalv i uttaket for bestandsplanområder skal være minimum 40 % i løpet av planperioden.
- Det skal tildeles minimum 50 % kalv ved direkte tildeling etter § 18. Ved ett-dyrs vald kan det vurderes å tildele voksent dyr dersom kalvandel oppfylles.
- Tilstrebe en avskyting på ca. 50/50 hann - og hunndyr totalt for alle kategorier dyr.
- Skjevheter i uttaket ved endt planperiode skal få konsekvenser for neste periode.
- Det bør tilstrebes en god andel av store, eldre okser i bestanden. (Dette må gjenspeiles i planene til bestandsplanområdene).
- Elgforvaltningen skal skje gjennom bestandsplaner og avskytingsplaner, og utformes i tråd med kommunal målsetting og gjeldende lovverk. For å følge opp eventuelle endringer i populasjonen bør de kommunale målene for hjorteviltforvaltningen vurderes hvert 3. år.
- Elgstammen skal på sikt økes, under forutsetning av at en ny vurdering av beitesituasjonen gir grunnlag for dette.
- Det bør gjennomføres en vurdering av beitegrunnet i kommunen i forhold til oppdatert forskning/kunnskap innen 2024.
- Denne målsettingen evalueres hvert år for å fange opp uforutsette endringer underveis.

Delmål elg:

Tema	Fokosområde	Mål	Status (2019-2021)	Tiltak	Merknad
Produktivitet/ kondisjon	Sett kalv per ku	>0,60	0,41	Oppfordre til å spare ku med tvillinger	
	Sett kalv per kukalv	>1,25	1,07	Etterstrebe avskytning som gir størst andel kyr over 4-5 år	Det kan bli aktuelt å innføre aldersstatistikk
	Slaktevekt kalv	>60kg	44,31		
Trafikk	Viltpåkjørsler	Antall trafikkdrepte elg skal ikke overstige 0,5 dyr/år	3 dyr	Trafikksikringstiltak i samarbeid med eier. Viltforvalter jobber tett på nye planer for å sikre hensyn til viltets sikkerhet langs vei. Utvalget vedtar innspill til høringer	Gjennomsnittlig jaktutak for 2019-2021 er 42 dyr
		Antall trafikkdrepte elg skal ikke overstige 3,5% av jaktuttaket	7,14		
Kjønnfordeling	Sett ku per oks	Antall ku pr okse skal ikke overstige 1,5 for kommunen samlet	2,1	Antall hunn/hanndyr i jaktuttaket	
Fortsatt høy skogbruksaktivitet	Stimulere til økt aktivitet ved kommunale og regionale tilskuddsordninger	Øke andelen søkere av kommunale miljøtiltak i landbruket slik at tildelte midler blir benyttet fullt ut	Avsatt tilskudd ble brukt opp i 2021. Nye midler er vedtatt til 2025.	Nye midler til kommunale tilskudd er avsatt for perioden 2022-2025. Økt sats for ungsogspleie for å stimulere til et mer aktivt og lønnsomt skogbruk	Tilskudd til planting bør vurderes mot andre tiltak som ikke er lovpålagt av skogeier men gir økt lønnsomhet
Kvotetildeling	Valdledere	All tildeling av elg bør skje etter godkjent bestandsplan	5 av 10 vald gis direkte tildeling	Gi vald med bestandsplan større frihet mtp. andelen kalv fremfor vald uten bestandsplan	

Elgbeitetaksering

Beitetaksering ble sist utført i 2019 i regi av Fylkeskommunen hvor Faun utarbeidet en rapport for alle kommunene i fylket. Følgende anbefaling kommer frem av rapporten:

«På bakgrunn av elgbeitetaksten i 2019, anbefalte vi den gang at det fremtidige uttaket ble økt noe for å oppnå en svak bestandsreduksjon. Etter jakt 2019 indikerer både sett elg-data og tetthetsestimater vårt at tettheten av elg er tilnærmet uendret siden i fjor, noe som er forventet sett

ut fra siste års fellingsresultat. Sett i lys av at beitetrykket i 2019 var høyere enn tilrådelig, holder vi fast med å anbefale en forsiktig bestandsreduksjon i Bamble. Et uttak på 45 elg i 2020, med høyere andel hodyr i uttaket enn tidligere, anbefales for å oppnå dette. Sistnevnte vil også motvirke at kjønnsforholdet blir skeivere enn ønskelig.»

Kommunen opplever resultatene til rapporten som lite representative for elgbestanden etter de tilbakemeldingene som har kommet fra valda og vår lokal kunnskap. Det stilles spørsmål til om de valgte prøveflatene i antall og plassering gir godt nok grunnlag til vår kommune. Av ROS-artene meldes det om lite beitetrykk i tillegg til eik. Videre rapporteres det bekymringer rundt en drastisk økning av hjortelusfluer.

Krav til bestandsplaner

- Det krav om minimum 20 ganger minstearealet for å få godkjent bestandsplan. Dette betyr at valdene nå må samarbeide for å oppnå dette.
- Det skal ved planen følge et kart over yttergrensene til bestandsplanen er ført opp og en liste over alle involverte vald.
- Planen skal beskrive ulike mål og virkemidler som bestandsplanområdet har for kommende planperiode. Planen skal være basert på kommunale mål og gjeldende lovverk (j.fr. hjorteviltforskriftens §15).
- Planen skal inneholde en evaluering av avskytingsresultat fra foregående planperiode, i henhold til kommunale- og egne mål.
- Planen skal inneholde lokale regelverk og en lokal tilpasset avskytningsplan for kommende planperiode.
- Planen skal pålegge jegere/rettighetshavere å gjennomføre ulike former for registreringer, slik som slaktevektregistrering, tanninsamling og sett elg/hjort registrering mv.
- For å sikre best mulig statistisk materiale skal all rapportering av sett og skutt hjortevilt gjøres elektronisk av den enkelte jeger/jaktlag.
- Nedklassifisering av dyr i bestandsplanen vil ikke bli godkjent.

Status for hjort i Bamble

Hjortebestanden i Bamble har de siste 10 årene hatt en kraftig vekst. Hjorten ser ut til å trekke mot kysten og samler seg i store flokker utover senhøst/vinter. Den største tettheten av hjort har de siste årene vært i områdene rundt Herum, vest-Bamble og nordover mot grensa til skien. Her er det ikke uvanlig med flokker opp mot 20 individer. Hjorten virker å være i god kondisjon. Beitepresset fra hjort på innmark og rundballer er blitt et stort problem. Som mottiltak har det blitt gjort ekstraordinære tiltak som skadefelling og 50% avvik fra minstearealet på Høen innen planperioden 2019-2022. Inngjerding av vinterfôr med viltgjerder slik vi ser på Vestlandet vil bli nødvendig som forbyggende tiltak i årene fremover.

Det registreres lite skogskader etter beiting og barking fra hjort i Bamble. Trolig kommer mye av hjorten trekkende fra andre kommuner lenger inn i landet hvor de kan ha sine leveområder utenfor høst og vinter. Dette medfører trolig at andre områder får skogskadene mens kystnærestrøk som Bamble får fordelene med mye hjort under jakta. Antall felte hjort har nå blitt dobbelt så mange som antall elg i forrige planperiode. Bamble kommune ligger nå rangert som kommune nr. 4 i Vestfold og Telemark hvor flest hjort er felt innen 2019-2022, kun slått av Larvik, Nome og Drangedal (Faun R011, 2020).

Hjorten i Bamble er sunn og frisk med gode vekter og produksjon. Det er viktig å ta vare på dette ved å sikre at nok dyr blir tatt ut av bestanden slik at tettheten ikke blir for høy. Hjortebestanden er fortsatt ujevnt fordelt i kommunen. Her er det viktig å ha fleksible ordninger for uttak i vald/bestandsplanområdene slik at hjorten blir forvaltet etter hele sitt leveområde i størst mulig grad.

For å stoppe/ redusere en stedvis akselererende bestandsutvikling er det derfor viktig å legge hovedparten av avskytingen på segmentet kalv, spissbuk og hind – og holde uttaket av store bukker på et lavt nivå. Avskytingen av hjort i Bamble kommune har fram til nå vært i form av flest direkte tildeling til valdene uten bestandsplan. Det er imidlertid et mål at forvaltning av hjort i framtiden kan gjøres etter bestandsplaner. Generelt sett anses det som utfordrende å gjennomføre en avskyting som kan stabilisere/ redusere hjortebestanden i kommunen.

Fellingsprosenten på hjort i kommunen var 60% i 2021 med 81 felte hjort. Dette tilsier at et lavere minsteareal kan være en del av en løsning for å redusere bestanden. En annen måte å løse dette på er at forvaltningen skjer gjennom felles bestandsplaner som strekker seg over større deler av hjortens leveområde og at valdene i løpet av jakta fordeler uutnyttede fellingstillatelser internt i mellom vald til områder med største bestander og med størst skader på skog og jordbruk.

Overordnede mål for forvaltningen av hjort

- Hjorteforvaltningen i Bamble kommune bør organiseres i to felles bestandsplaner og avskytingsplaner. Bestandsplanene bør dekke hele hjortens leveområde gjennom året i Bamble kommune.
- Minsteareal er 1250 daa for hele kommunen og skal vurderes kontinuerlig under planperioden.
- Avskytingsplanene skal i løpet av jaktseasonen gi mulighet for å omfordele deler av ubenyttet kvote til de deler av valdet som har størst skader av hjort eller der bestandene er størst.
- Det bør tilstrebes en god andel av store bukker i bestanden. Dette skal gjenspeiles i planene til bestandsplanområdene.
- Hjortebestandens størrelse skal tilpasses slik at konflikter tilknyttet beiteskader på innmark og skogskader unngås i størst mulig grad. (Bør tilstrebes gjennomført via ordinær jakt.

Skadefelling skal kunne gjennomføres ved akutte skadesituasjoner der målet er å ta ut konkrete skadegjørende individer).

- En sunn, produktiv og bærekraftig bestand som gir en høy og mest mulig stabil avkastning til nytte og glede for rettighetshavere, jegere og den øvrige befolkning.
- Hjortebestanden i Bamble bør i denne planperioden stabiliseres/reduceres til nivå rundt 0,03 hjort pr. jegerdagsverk. Bestanden vurderes fortløpende opp imot vektutvikling, påkjørsler og skader på skog og innmark.

Strategi:

- Uttak av voksen bukk skal være på maks 20 %, (NB! Merk hjorteviltforskriftens bestemmelser om at man skal presisere spissbukk i bestandsplanen).
- Uttak av kalv skal være på minimum 30 %. For øvrig vises det til konkretisering av mål i kapittel Delmål hjort nedenfor.

Delmål hjort

Tema	Fokusområde	Mål	Status (2019-2021)	Tiltak	Merknad
Produktivitet/ kondisjon	Sett hjort-data og slaktevekker	Økt kunnskap og bedre registrering	Mangelfull	Oppfordre til bedre registrering av data fra jegere (sett hjort, slaktevekker mm.)	
	Slaktevekt kalv	>30	30,60kg	Spare de største bukkene i bestanden	Utgangspunkt vekt pr. 10.9 (første 4 mnd legger hjorten på seg 350gr/dag, de neste 10 mnd ca. 40gr/dag)
	Slaktevekt spissbukk	>50kg	52,50kg	Spare de største bukkene i bestanden	Slaktevekter i områder med god mattilgang ligger i området 40-50kg
Trafikk	Viltpåkjørsler	Antall trafikkdrepte hjort skal ikke overstige 2% av jaktutbytte	2 dyr	Stabilisering av bestanden ved økt uttak gjennom ordinær jakt i planperioden. Trafikksikrings tiltak i samarbeid med veieier. Viltforvalter jobber tett på nye planer for økt sikkerhet langs vei. Utvalget vedtar innspill til høringer.	Gjennomsnittlig jaktuttak for perioden 2019-2021 er 42 dyr
Skader på innmark, rundballer og skog	Skog og jordbruksarealer	Beiteskader på innmark og skog skal holdes på et akseptabelt nivå.	Stedvis store beiteskader på innmark og vinterlagrede rundballer	Økt avskyting gjennom ordinær jakt. Felles bestandsplan-område i kommunen. Kursing av jegere som ønsker å spesialisere seg innen hjortejakt. Inngjerding av områder hvor rundballer lagres over vinteren.	Grunneiere har ulike oppfatninger for hva som er et akseptabelt nivå. Innspill fra skog og jordbruk skal benyttes som et tungtveiende argument. Videre kan det være ulike interesser mellom jegere og grunneiere.

Krav til bestandsplanen

- Bamble kommune bør organiseres i to felles bestandsplanområder for hjort.
- Det skal ved planen følge et kart over yttergrensene til bestandsplanen og føres opp en liste over alle involverte vald.

- Planen skal beskrive ulike mål og virkemidler som bestandsplanområdet har for kommende planperiode. Planen skal være basert på kommunale mål og gjeldende lovverk (j.fr. hjorteviltforskriftens §15).
- Planen skal inneholde en evaluering av avskytingsresultat fra foregående planperiode, i henhold til kommunale- og egne mål.
- Planen skal inneholde lokale regelverk og en lokal tilpasset avskytningsplan for kommende planperiode.
- Planen skal pålegge jegere/rettighetshavere å gjennomføre ulike former for registreringer, slik som slaktevektregistrering, tanninsamling og sett elg/hjort registrering mv.
- For å sikre best mulig statistisk materiale skal all rapportering av sett og skutt hjortevilt gjøres elektronisk av den enkelte jeger/jaktlag.
- Nedklassifisering av dyr i bestandsplanen vil ikke bli godkjent.

Status for rådyr i Bamble

Rådyrbestanden i Bamble er sunn og frisk med gode vekter og produksjon. Rådyr tåler høy tetthet uten at dette går ut over produksjonen. Bestanden i Bamble er etter mange års fravær av snøtunge vintre og lite rovdyr som kan holde stammen nede utviklet seg til å være svært tett. Det oppleves på flere områder som beiting i hager, kirkegårder, påkjørsler, vanlig å se rådyr til alle døgnets tider samt mye flått særlig i de kystnærestrøk av kommunen. Tettheten av rådyr er nå så stor i Bamble at en utskyting lokalt på langesundhalvøya trolig ikke ville løst problemet over tid. Rådyrbukkene er revirhevdende i brunsttiden slik at nye bukker vil gjenoppta ledige revir så fort et annet blir ledig nå som tettheten er så stor langs kysten. Trolig må denne bestanden ses mer ut over enn kun de største pressområdene ved at rådyr beskattes hardere ved ordinær jakt over hele kommunen. Rådyr trekker ofte nærmere kysten så fort snøen legger seg på innlandet.

Dagens situasjon hvor det årlig faller 50-70 rådyr i trafikken er lite ønskelig. Videre er det nok også noen mørketall. Det indikerer alle meldingene om skadet eller dødt rådyr kommunen mottar i løpet av året uten at skaden er meldt inn direkte fra et konkret trafikkuhell. Videre er det flere ettersøk som ender med ingen funn slik at rådyret er «friskmeldt» uten at ekvipasje kan garantere dette.

Viltpåkjørsler skaper store dyrelidelser samt trafikkfarlige situasjoner hvor også mennesker er i fare. Dette sammen med det konfliktnivået kommunen opplever ved meldinger om mye rådyr i hager og kirkegårder gir gode argumenter for å redusere bestanden til et mindre konflikthullnivå. Rådyrene kan stedvis gjøre skade på juletefelt i form av feiing og beiting på innmark. Generelle skogskader er minimale. Reduksjonen av rådyr-tettheten bør skje ved ordinær jakt slik at ressursene kommer jakta til gode. Videre er det en utfordring å opprettholde høyt nok jakttrykk i de mer sentrale områdene. Jakt kan oppleves som utrygt eller gir et høyt konfliktnivå i pressområder hvor mye folk ferdes.

Kommunen ønsker at jakttrykket på rådyr økes over kommunen under ett og ikke kun i de kystnære strøk. Minstearealet bør holdes så lavt at flere elg/hjortevald kan søke om felles rådyrvald med kvotefri tildeling. Rådyrvald som disponerer et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet, eller minst 10 000 daa, kan etter hjorteviltforskriftens § 20 tildeles fellingstillatelsen som kvotefri jakt. Et bestandsplanområde for elg eller hjort der valdene også er godkjente som rådyrvald, kan søke kommunen om kvotefri jakt på rådyr dersom bestandsplanområdet oppfyller arealkravet som nevnt over. Kommunen kan kreve at jaktrettshaverne utarbeider en avskytingsplan før kvotefri jakt på rådyr tildeles.

Minstearealet på rådyr er differensiert i kommunen på grunn av de store bestandsforskjellene. Minsteareal på 150 daa på Langesundhalvøya, 300 daa langs kysten og i kulturlandskapet. 800 daa i de indre skogområder. Avgrensningen mellom disse områdene er beskrevet i lokal forskrift om minsteareal for Bamble kommune. På Langøya er det ikke ønskelig at det etableres en stor bestand av rådyr på grunn av flåttplagen.

Overordnede mål for forvaltning av rådyr

- En sunn, produktiv og bærekraftig bestand som gir en høy og mest mulig stabil avkastning til nytte og glede for rettighetshavere, jegere og den øvrige befolkning.
- Rådyrbestanden bør holdes på et nivå som ikke skaper uakseptable skader på kirkegårder og jord - og skogbruk samt ikke samfunnsøkonomiske negative konsekvenser som hyppige viltpåkjørsler.
- Som grunneier skal Bamble kommune tilby leie av rådyr-terreng til Bamble jeger og fisk for alle sine områder som tilfredsstillende kravene for jakt på rådyr dersom de ikke leies av andre i

dag. Fra kommunen som grunneier vil det bli stilt noen vilkår til jaktutøvelsen som skal virke konfliktdempende der hvor jakt konkurrerer med andre interessegrupper.

Strategi:

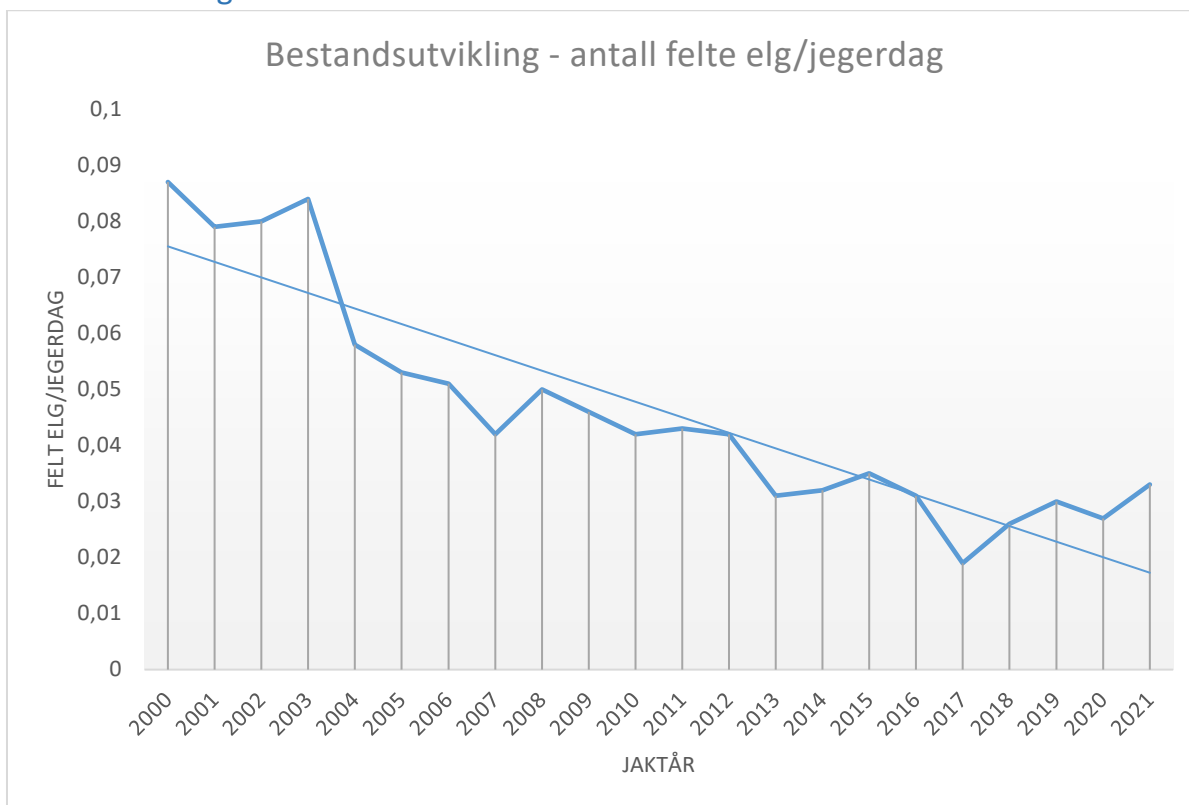
- Minsteareal for rådyr deles opp i to soner. Grensen følger opprinnelig grense for sone 1 (Langsundhalvøya) og sone 2 (resten av kommunen). Minsteareal for Langsundhalvøya sone 1 er 100 daa og sone 2 er 300 daa. Minsteareal skal vurderes kontinuerlig under planperioden.
- Det bør tilstrebes et normaluttak på ca. 50 % kalv, 25 % voksen bukk og 25 % voksen geit.
- Ved bestandsoppbygging eller reduksjon vil andre uttaksprofiler være aktuelle.

Delmål rådyr

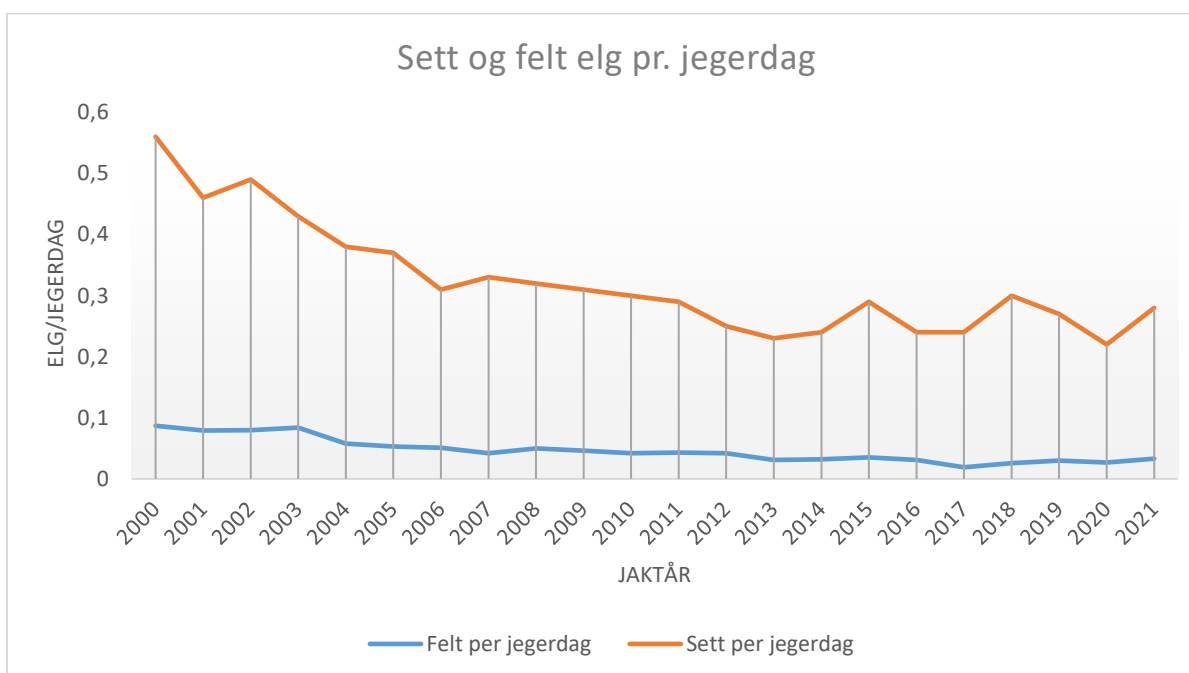
Tema	Fokusområde	Mål	Status (2019-2021)	Tiltak	Merknad
Produktivitet/kondisjon	Bærekraftig bestand i et samfunnsøkonomisk perspektiv	Bestanden av rådyr skal reduseres med hovedvekt på pressområdene	Bestandsvekst og høyt konfliktnivå	1. Løpende vurdering av minsteareal. 2. Økt samarbeid med rettighetshavere. 3. Utleie av rådyrjakt fra kommunale areal som er egnet og ikke jaktes på idag. 4. Kvotefri tildeling jf. § 20. 5. Viderføre fokuset på elektronisk rapportering.	
Trafikk	Vilt påkjørsler	Antall rådyr påkjørsler i kommunen skal reduseres Antall trafikkdrepte rådyr skal ikke overstige 10% av jaktutbytte	Snitt på 71 trafikkdrepte rådyr/år	Forebyggende trafikktiltak i utsatte områder. Reduksjon av rådyrtettheten i pressområder	Reduksjon av bestand gjennom ordinær jakt eller uttak etter NML. § 18 bokstav C

Vedlegg

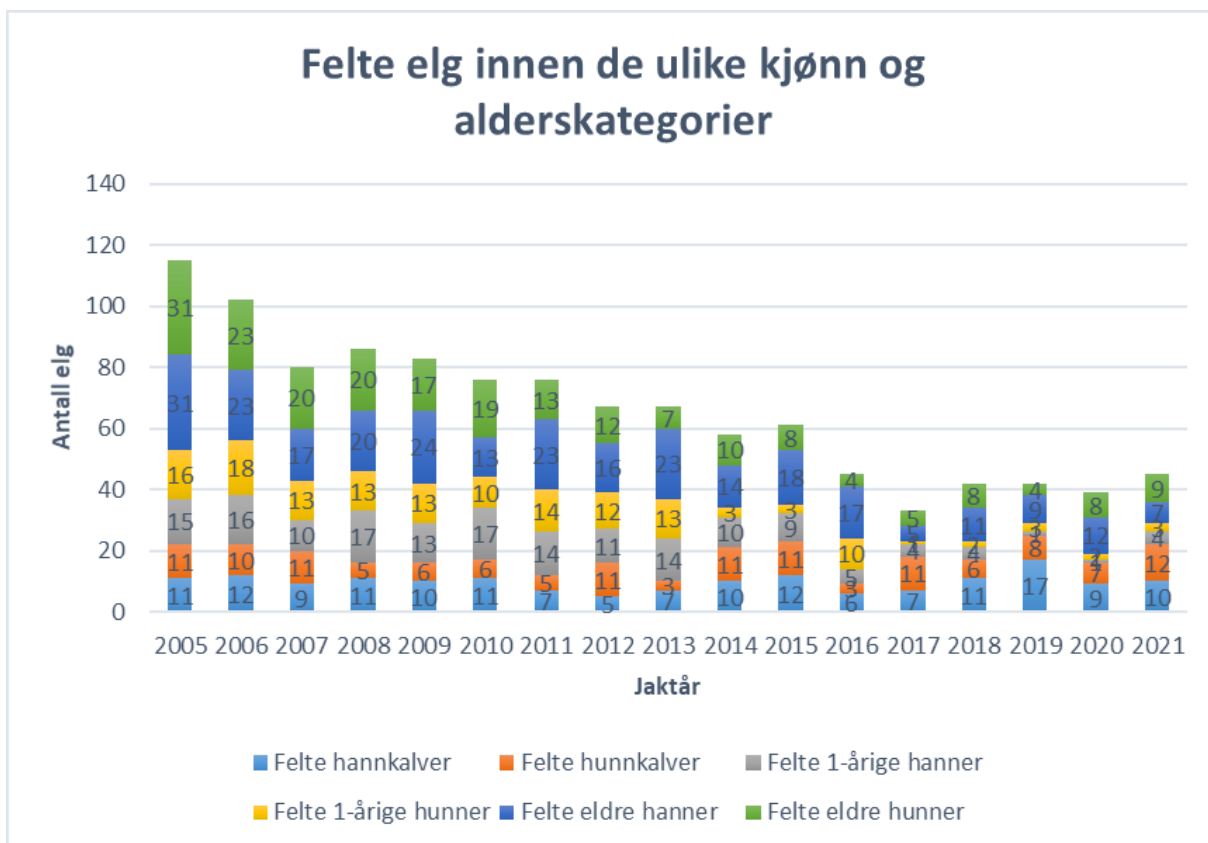
Statistikk for elg i Bamble

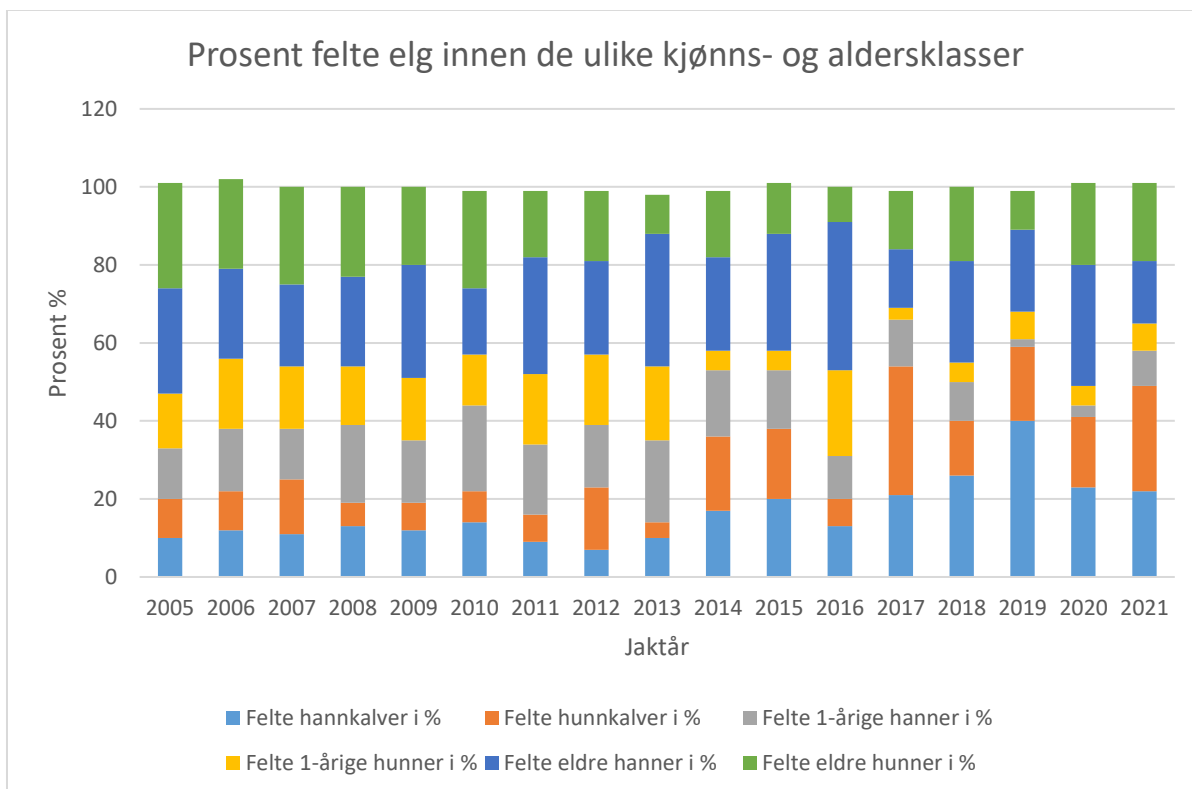
Figur 1. Grafen viser antall felte elg per jegerdag i perioden 2000-2021 med gjennomgående fallende trend.

Figur 2. Grafen viser differansen mellom sett og felt elg per jegerdag i perioden 2000-2021.

Figur 3. Diagrammet illustrerer forholdene antall felte elg innen de ulike alder- og kjønnskategorier for 2005-2021. Data etter 2005 er ikke tilgjengelig.

Figur 4. Prosentvis fordeling av felte elg innen de ulike kjønn- og aldersklasse for perioden 2005-2021.

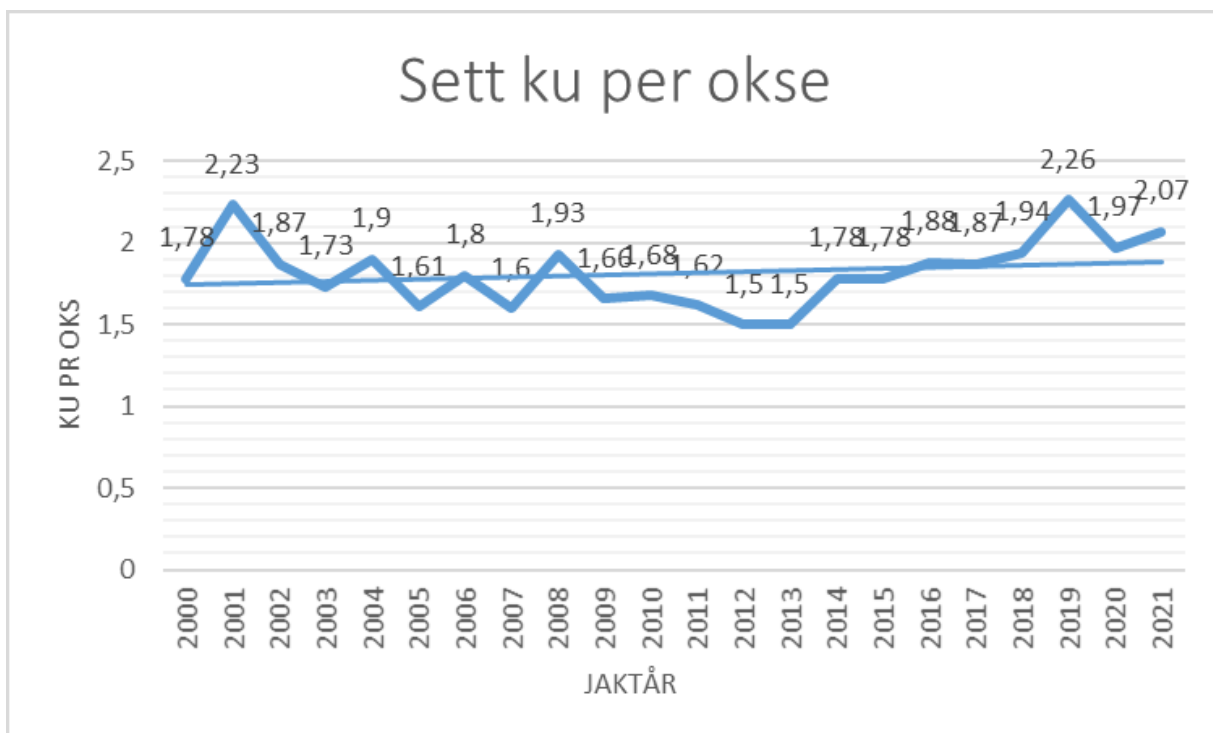
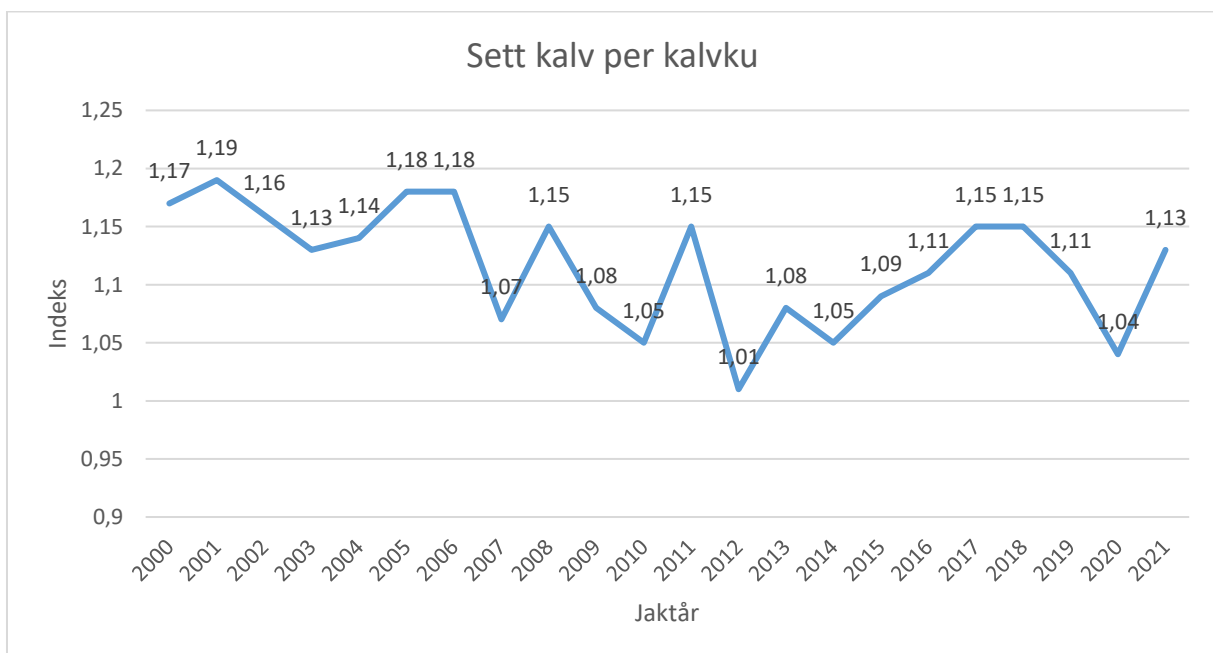
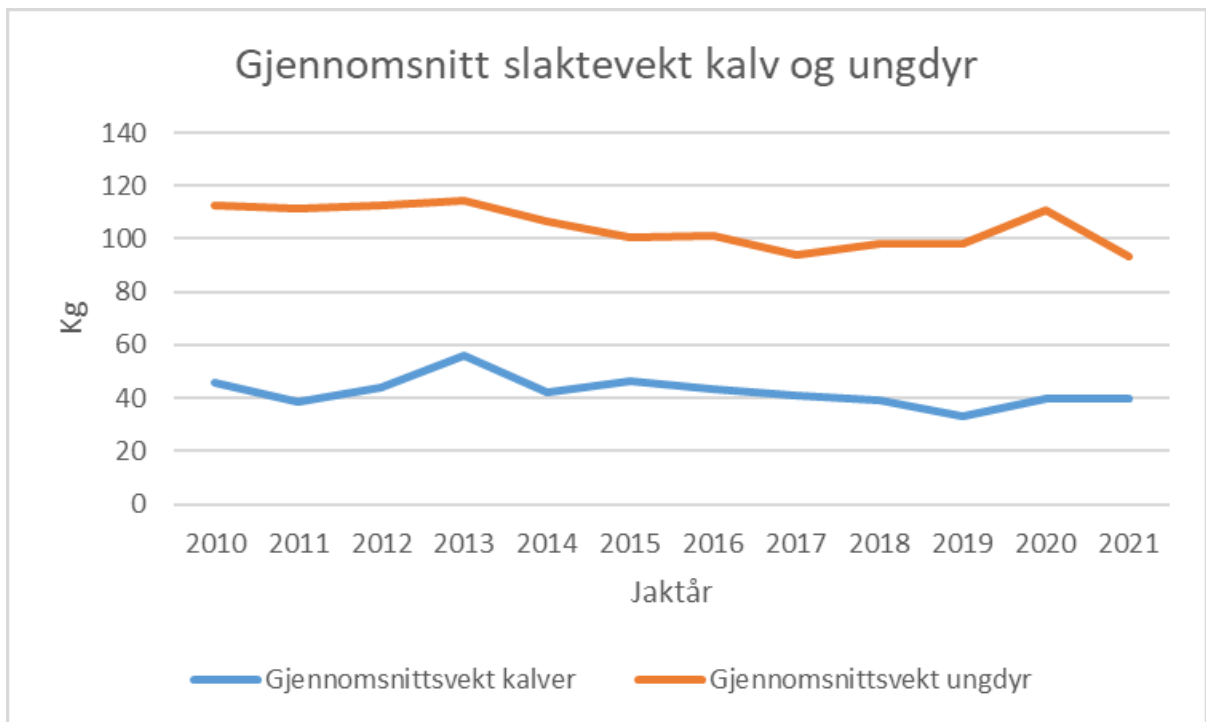

Fig. 5 Sett ku per okse sier noe om forholdet mellom antall kuer i populasjonene i forhold til antall okser. Senere tids forskning antyder at det er viktig at kuene har et godt utvalg av voksne okser i bestanden for at de skal kunne velge ut en okse av god kvalitet som de ønsker å parre seg med. Index på 1,5 er anbefalt for sett ku per okse.

Figur 6. Indeksen kalles gjerne tvillingraten og viser hyppigheten av tvillinger i bestanden. Den regnes ut ved å dele antall kalver på antall kyr sett med kalv, men kalver sett alene tas ikke med i utregningen. Indeksen kan variere mellom 1-2, hvor 1 betyr at ingen kyr har blitt observert med tvillinger, mens 2 betyr at alle kyr som har kalv, har blitt observert med tvillinger. Tvillingrate påvirkes blant annet av kyrenes alderssammensetning fordi sannsynligheten for å få tvillinger er størst for kyr eldre enn 4-5 år.

Figur 7. Gjennomsnittlige slaktevekter for ungdyr felt under jakt. Utviklingen i gjennomsnittlige slaktevekter hos 1 ½-årige elger kan gi et godt bilde på endringer i bestandskondisjonen. Det er kun veide vekter som benyttes i utregningen av indeksen. Gjennomsnittlige slaktevekter for elgkalver felt under jakt. Utviklingen i gjennomsnittlige slaktevekter hos kalver kan gi et godt bilde på endringer i bestandskondisjonen. Det er kun veide vekter som benyttes i utregningen av indeksen.

Resultater fra beitetakseringen (Faun R007, 2019)

Utdrag fra rapport:

«Bamble

Felte elg

Av en kvote på 70 dyr ble det felt 42 elg i 2019. De felte dyrene fordelte seg på 25 kalv, 10 okser og 7 kyr. Det var drøye 6500 daa bak hver elgfelling i Bamble sist høst.

Bestandsutvikling og elgtetthet

Vi har beregnet en tetthet på 145 elg etter jakt 2019, tilsvarende 0,5 elg per km². Elgtettheten synes å ha vært stabil siden 2013. Dette er noe uventet sett i lys av at fellingstallene er betydelig redusert. Årsaken til at bestanden ikke har økt skyldes trolig lav årlig tilvekst (lav kalveproduksjon) og en høy naturlig dødelighet i enkelt år. Det ble sett 0,27 elg per jegerdag og felt 0,03 elg per jegerdag i 2019.

Bestandskondisjon

Observerte kalv- og tvillingrate i 2019 var på hhv. 0,44 og 1,11. Rekrutteringsratene falt betydelig utover 90-tallet, men synes nå å være stabilisert på et lavere nivå. Andel tvillingkalv viser imidlertid tegn til forbedring de siste 3-4 årene. Gjennomsnittlige kalvevekter var 39 kg i 2019 (n=23). Slaktevektene på kalvene har vært historisk lave de siste to årene. Til sammenligning var kalvevektene i perioden 1999-2001 på 53 kg (n=188).

Kjønnsforhold

Kjønnsforholdet, uttrykt som antall ku sett per okse har over tid variert rundt 2 ku per okse. I perioden etter 2013 synes okseandelen å ha blitt redusert, trolig som følge av en overvekt av hanndyr i jaktuttaket. I siste treårsperiode er det i snitt sett 2 ku per okse, mens det i 2019 ble sett 2,3 ku per okse. Litt få årlige observasjoner gjør at datamaterialet må tolkes med varsomhet.

Gjennomsnittsalder

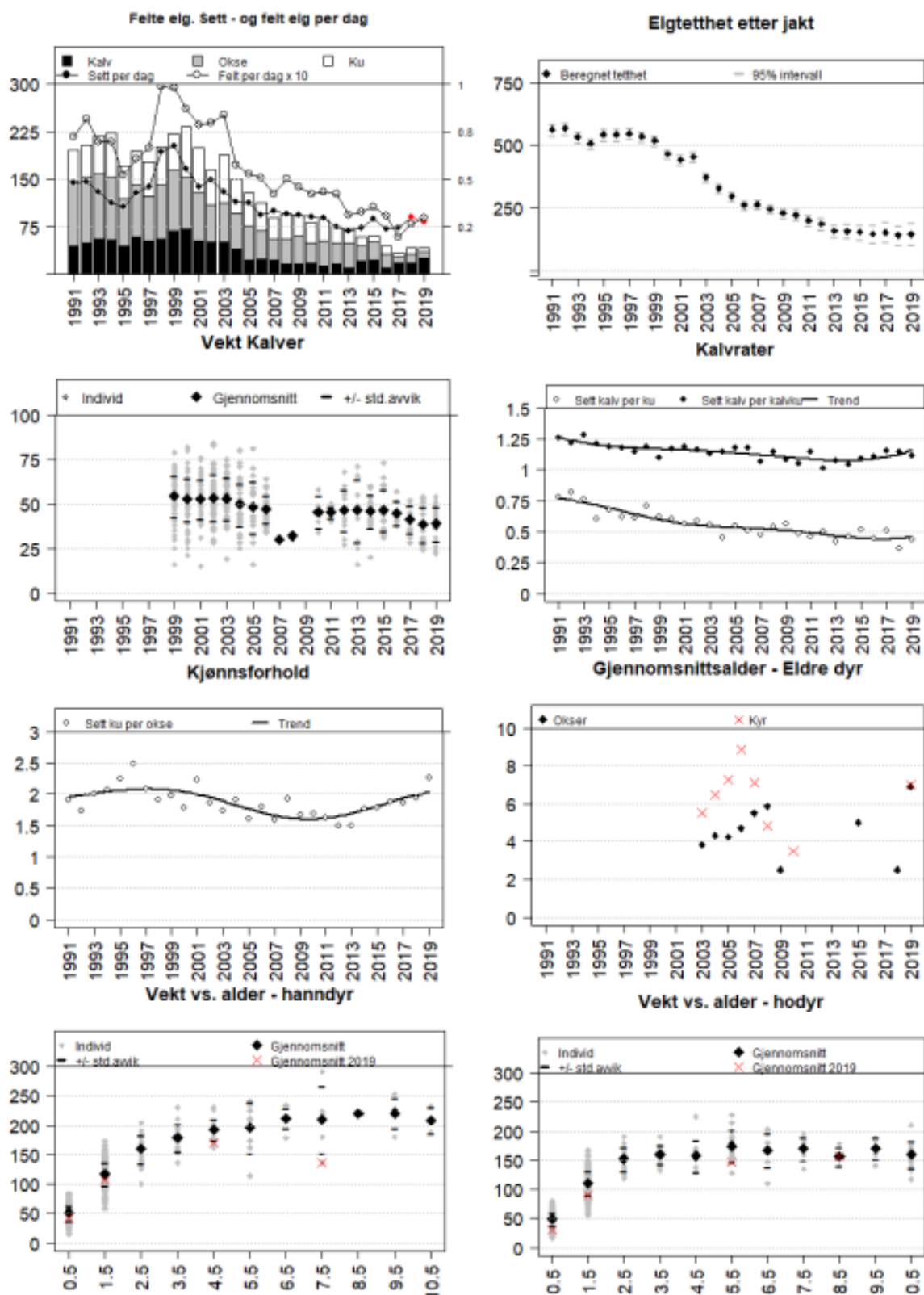
I 2019 mottok vi tenner fra 5 okser og 2 kyr 2,5 år eller eldre. Med unntak av en periode fra 2003-2009, er det begrenset kunnskap om aldersstrukturen hos elg i Bamble over tid. Snittalderen på eldre okser og kyr i 2019 var på hhv. 6,9 og 7 år.

Vektutvikling i forhold til alder

Vektutviklingen hos hanndyr viser en jevnt stigende trend ved økende årsklasser. En «gjennomsnittlig» elgokse på 4,5 år veide 193 kg i snitt i perioden 2003-2019. Til sammenligning var snittvekta i 2019 på 170 kg for 4,5 åringene (n=3). Vektutviklingen hos hodyr «flater» ut ved 3 års alder. Slaktevekt på elgkyr er tilnærmet lik for de eldre årsklassene.

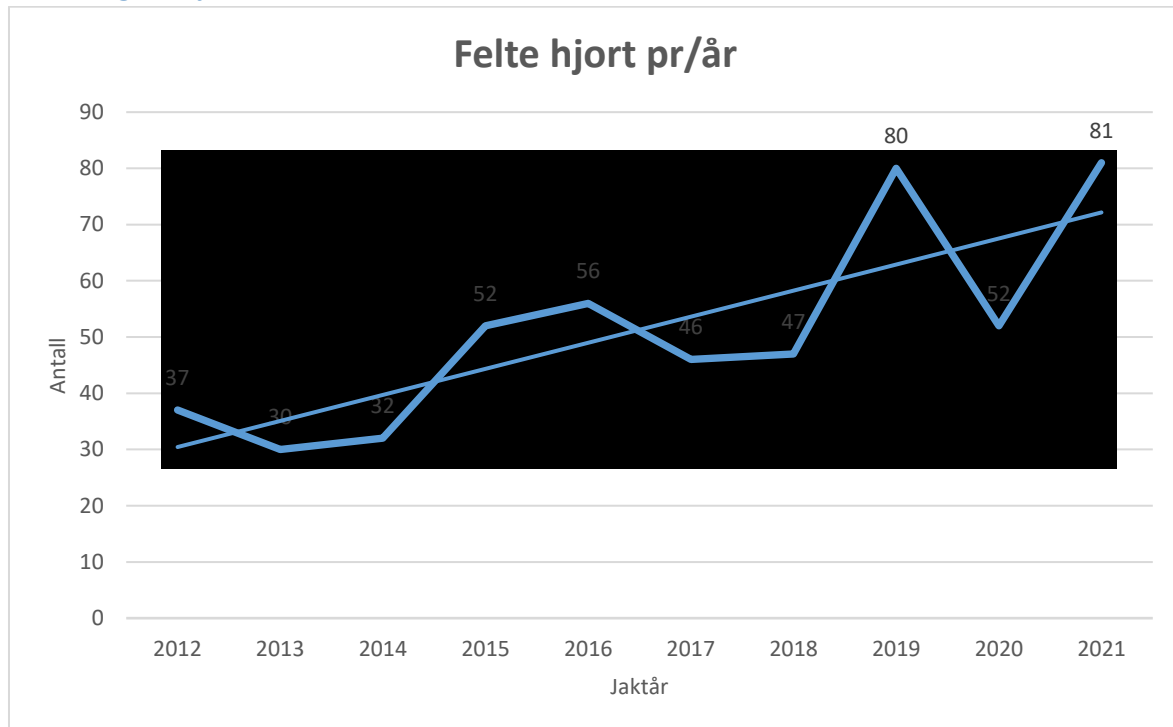
Anbefaling

På bakgrunn av elgbeitetaksten i 2019, anbefalte vi den gang at det fremtidige uttaket ble økt noe for å oppnå en svak bestandsreduksjon. Etter jakt 2019 indikerer både sett elg-data og tetthetsestimater vårt at tettheten av elg er tilnærmet uendret siden i fjor, noe som er forventet sett ut fra siste års fellingsresultat. Sett i lys av at beitetrykket i 2019 var høyere enn tilrådelig, holder vi fast med å anbefale en forsiktig bestandsreduksjon i Bamble. Et uttak på 45 elg i 2020, med høyere andel hodyr i uttaket enn tidligere, anbefales for å oppnå dette. Sistnevnte vil også motvirke at kjønnsforholdet blir skeivere enn ønskelig.»

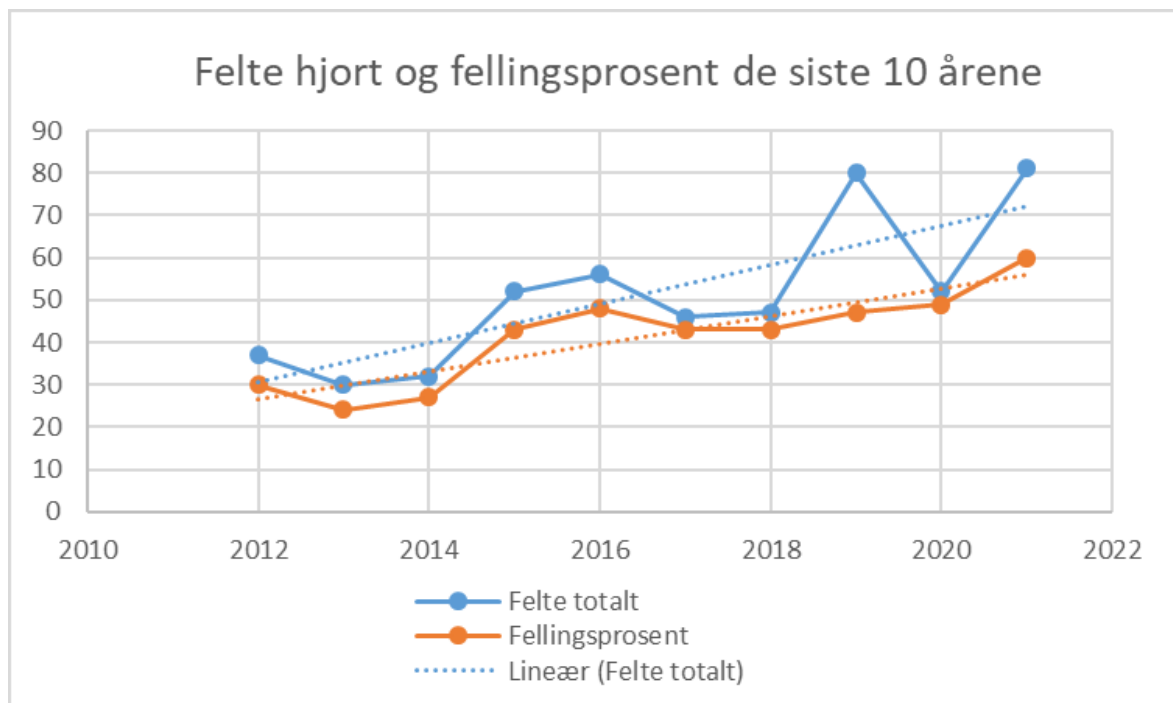

Figur Bamble. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), estimert elgtetthet (øvre høyre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv (nest øverste venstre delfigur), kalve- og tvillingrate (nest øverste høyre delfigur), sett ku per okse (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittsalder for eldre dyr 2,5 år eller eldre (nest nederste høyre delfigur), vektutvikling i forhold til årsklasse for hanndyr (nedre venstre delfigur) og bodyr (nedre høyre delfigur).

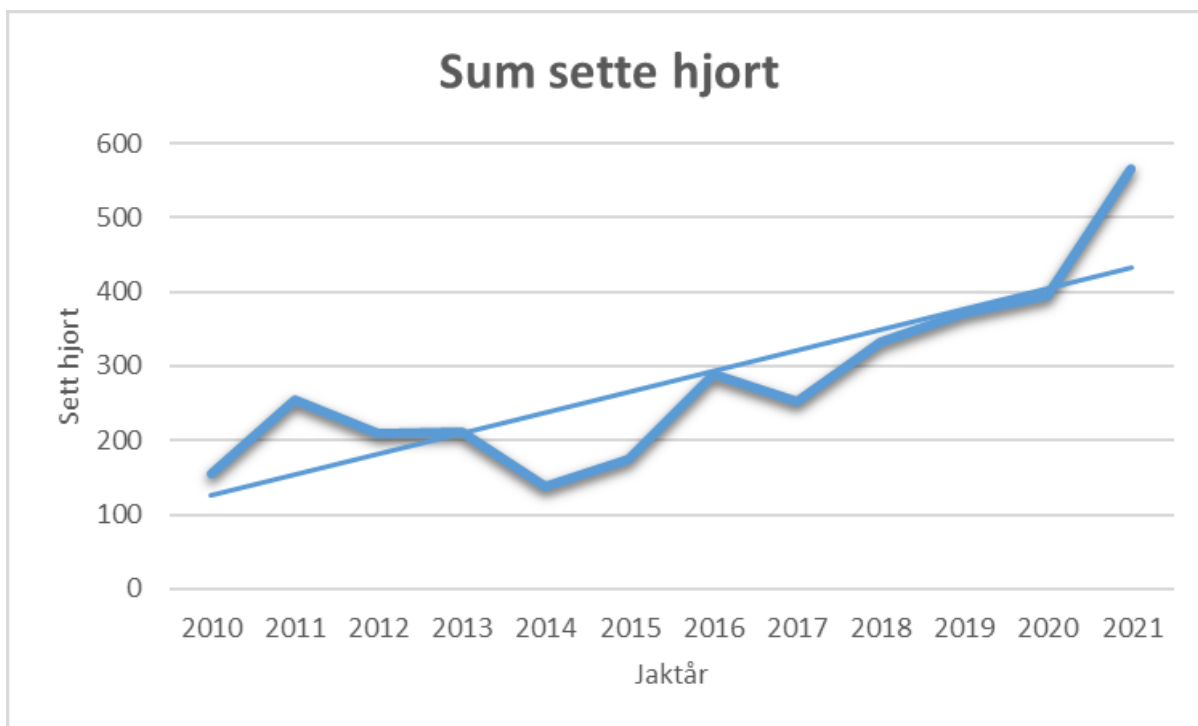
Utvikling av hjortestammen de siste 10 årene

Figur 8. Tabellen viser totalt antall tildelte fellingsstillatelser på hjort, og hvor mange dyr som er felt i de ulike kjønns- og alderskategoriene. Fellingsprosenten er også oppgitt. Dette er de offisielle fellingsstallene som er rapportert av hvert enkelt vald til kommunen. For å se fellingsstall for jaktfelt kan du velge "felte hjort" under "Sette og felte hjort".

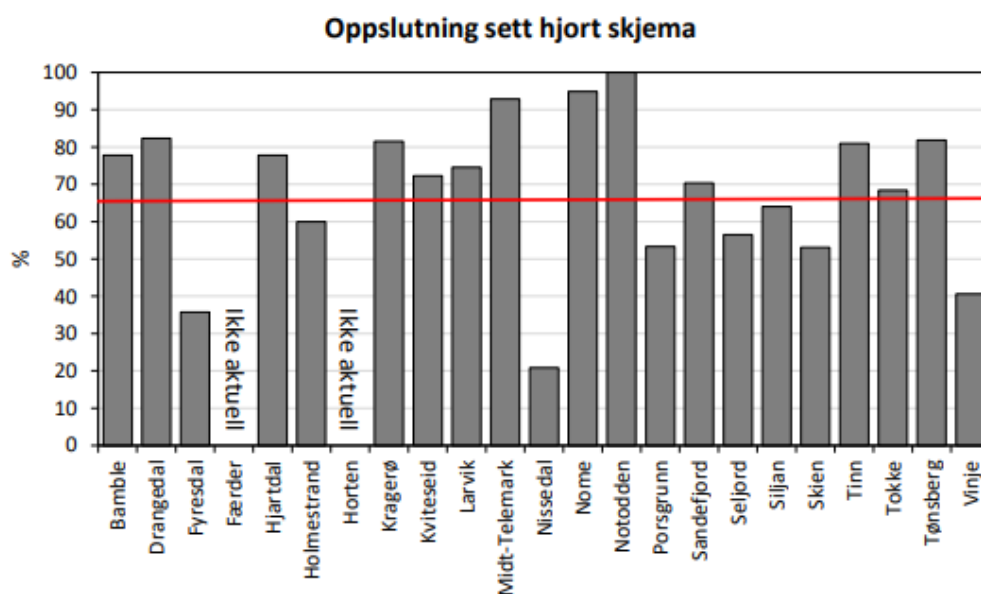
Figur 9. Fellingsprosent sammenliknet med antall felte hjort i perioden 2010-2021. Fellingsprosent og antall fellinger er ikke lineære og spriker mer for hvert år samtidig som at bestanden er i sterk vekst. Dette kan trolig avbøtes ved krav om større bestandsplaner over flere vald slik at kvotene kan økes der hvor hjorten samler seg i store flokker og gjør mest skade.

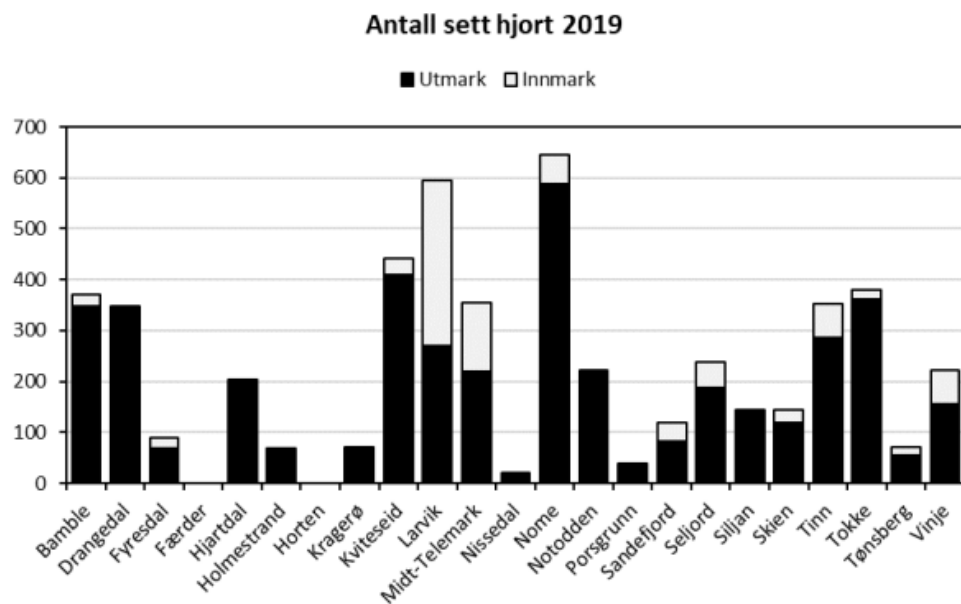
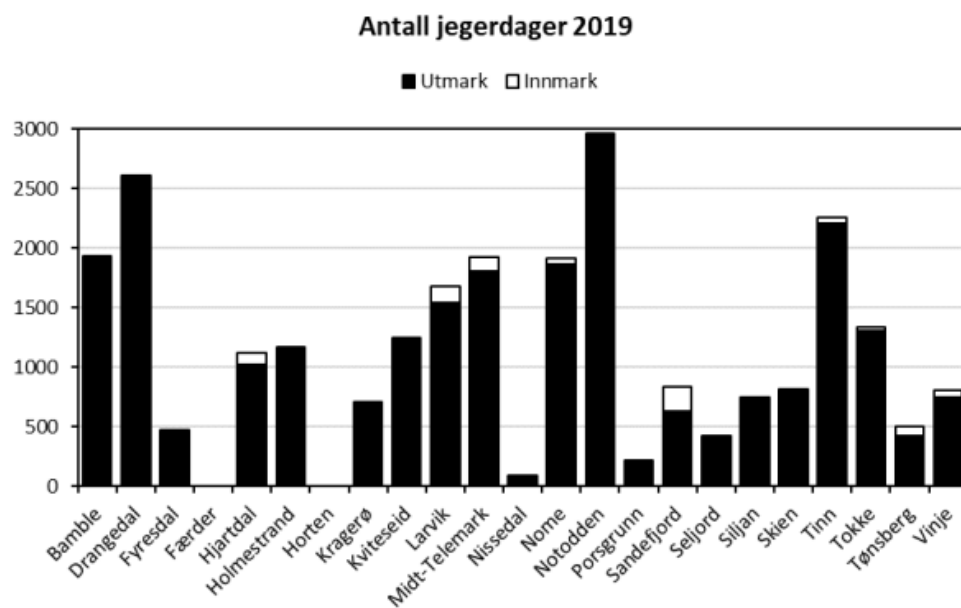
Figur 10. Antall sett hjort har firedoblet seg de siste 10 årene.

Hjorten i Vestfold og Telemark (FAUN RAPPORT R011, 2020)

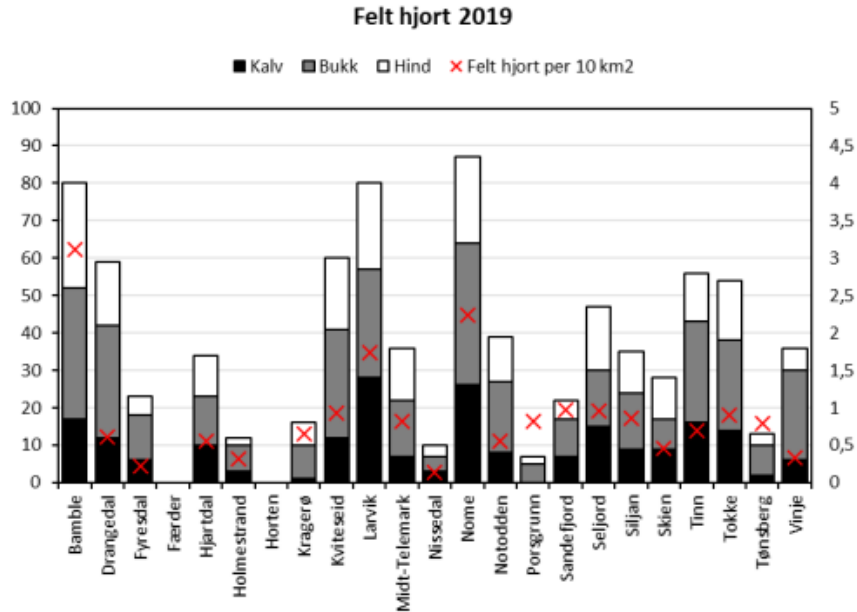
Utdrag fra rapport:

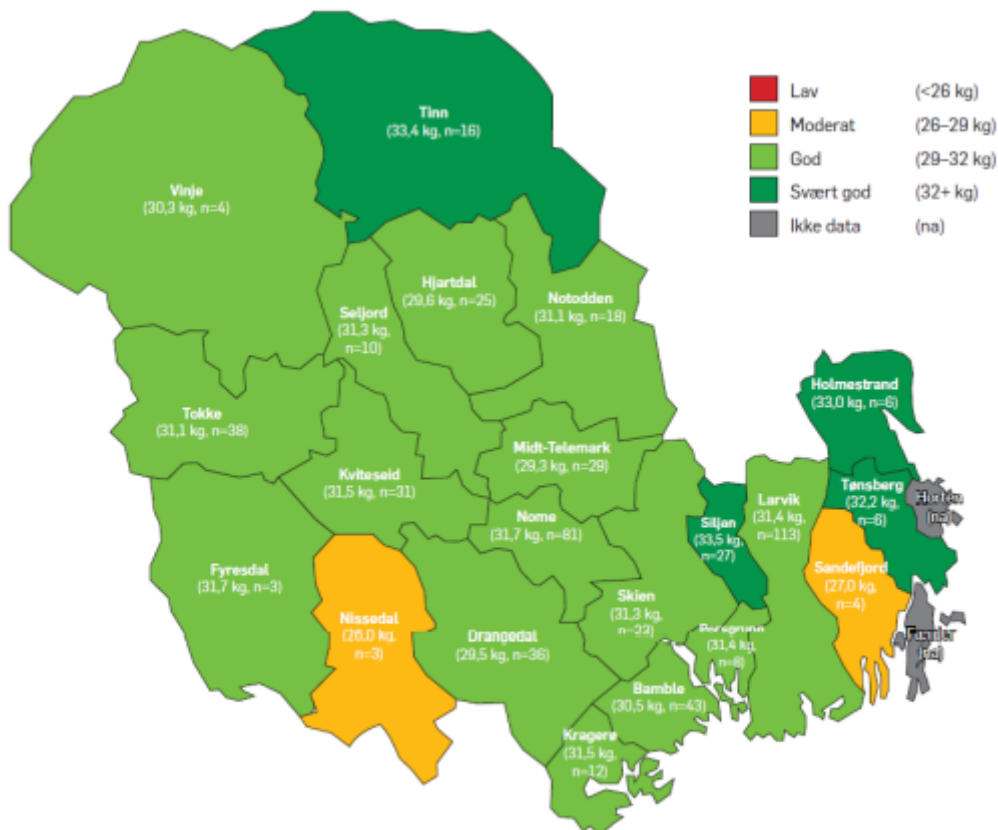
Figur 6. Andelen jaktfelt som rapporterte sett-hjort skjema i forhold til antallet aktive jaktfelt for hjort per kommune i fylket for 2019. Rød strek viser snittet for fylket.

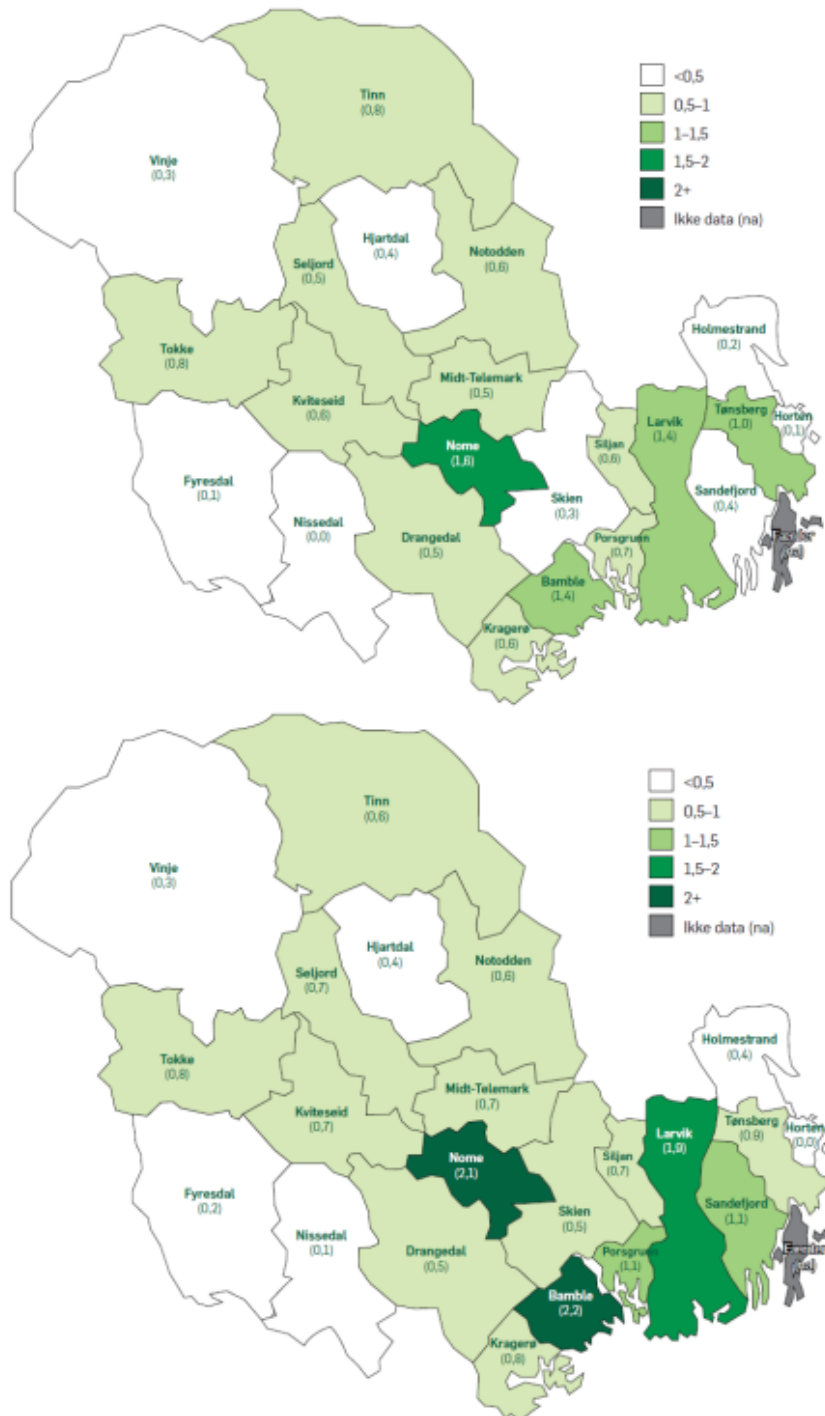
Figur 4. Antall jegerdager (øvre figur) og antall sett hjort (nedre figur) under jakt i 2019 i kommunene i Vestfold og Telemark.

Figur 8. Antall felte hjort i 2019 fordelt på kategoriene kalv, bukk og hind i kommunene i Vestfold og Telemark (venstre akse). Rødt kryss viser andel felt hjort per 10 km² tellende bjørteareal i 2019 (høyre akse).

Figur 15. Gjennomsnittlig vekt på felte bjørtekalver for kommunene i Vestfold og Telemark i perioden 2016-2019. Antall observasjoner/slaktevekter bak hver kommune er angitt i parentes. Gjennomsnittlige slaktevekter for den enkelte kommune er kategorisert som lav, moderat, god eller svært god. Felte dyr med anslått vekt er utelatt.

Figur 10. Gjennomsnittlig antall felt hjort årlig per 10 km² tellende areal i kommunene i Vestfold og Telemark i periodene 2012-2015 (øvre figur) og 2016-2019 (nedre figur).

Anbefalinger

Kunnskapsinnhenting

- Flest mulig felte hjort bør rapporteres med nøyaktige slaktevekter for å kunne overvåke utviklingen i bestandskondisjon i tiden som kommer.
- All hjortejakt skal rapporteres i egne sett-hjort skjema (også dager der det ikke observeres eller felles hjort, samt dager der det både jaktes elg i tillegg).
- Vi råder forvaltningen å ta høyde for at tolkning av bestandsindekser må gjøres med større forsiktighet i kommuner der datamaterialet er begrenset, da indeksene i slike tilfeller vil være heftet med betydelig usikkerhet.

Bestandsutvikling

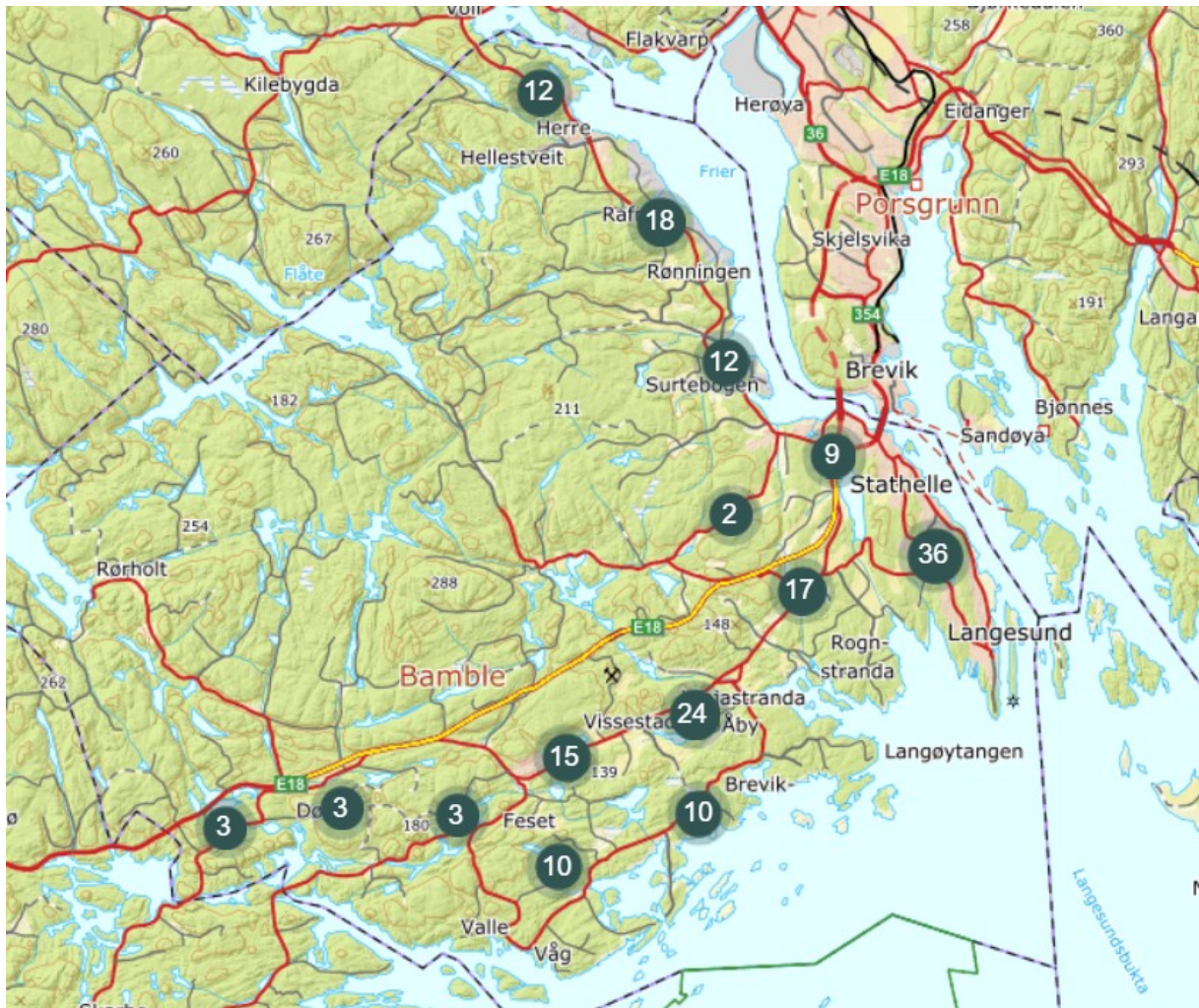
- Selv om mange fortsatt ønsker seg økt tetthet av hjort, anbefaler vi at veksten skjer langsomt og kontrollert gjennom en planlagt avskyting.

Kommunale målsettinger

- Sett krav om innsamling av sett hjort data og slaktevekter (der dette ikke er gjort).
- Delmål bør tydeliggjøres og være evaluerbare for enklere å kunne oppnå ønsket utvikling.
- Vi anbefaler å bruke indeksene «Sett hjort per jegerdag» og «Felt hjort per jegerdag» som styringsverktøy for bestandsstørrelse/bestandsendring. Der datamaterialet er mindre kan «Felt hjort per km² benyttes.
- Undersøk om det er hensiktsmessig å ha felles mål med nabokommuner iht. §4 i hjorteviltforskriften.
- Det anbefales en tidsavgrenset planperiode for kommunale målsettinger på om lag 3-5 år. Aktiv rullering av planene bør gjøres på bakgrunn av en systematisk evaluering av tidligere plan. Det er hensiktsmessig at planperioden harmoniserer med bestandsplanperioden til vald med bestandsplan.

Hjortens aldersstruktur

- Et redusert jaktpress og reduserte kvoter på hanndyr er det mest effektive virkemiddelet for å øke bukkeandelen i en hjortebestand (jevne kjønnsforhold).
- Dersom et jevnere kjønnsforhold er en målsetting bør forvaltningen ta høyde for at den årlige tilveksten vil være lavere ettersom bestanden etter jakt (vinterbestand) vil bestå av en lavere andel hodyr, gitt en uendret bestandsstørrelse.
- Høye uttak av yngre dyr (kalv og ungdyr) og lave uttak av voksne dyr vil øke snittalderen i bestanden.
- Periodevis innsamling av tannmateriale vil øke kunnskapen om alderssammensetning i uttaket.

Figur 11. Kart over trafikkdrepte rådyr i perioden 2019-2021.

Virkemidler

Minsteareal

Avsetting av minsteareal er forvaltningens viktigste tiltak for bestandsregulering jf. hjorteviltforskriften. Minstearealet er den arealstørrelsen som normalt skal ligge til grunn for hver fellingstillatelse som jaktrettighetshaverne har krav på. Minsteareal kan deles opp i ulike soner og for den samme art innfor kommunens grenser. Bamble har ved lokal forskrift om adgang til storviltjaktfastsatt § 2. fastsatt følgende minsteareal for elg, hjort og rådyr pr. 23.11.2022:

Vedtatt nye krav til minsteareal fra 2023:

Hele kommunen	Elg: Minsteareal i daa	Hjort: Minsteareal i daa	Rådyr: Minsteareal i daa
	4500	1000	100/300

Minsteareal for rådyr er differensiert og inndelt i følgende soner:

Sone 1: 100 daa.

Sone 2: 300 daa.

Grense mellom sone 1 og 2 går fra Rognstranda, følger foten av Rognsflauene til grense mot gbnr. 36/1, videre langs grense mot gbnr. 35/1 og 34/1 opp til Tangvallveien. Følger herfra Tangvallveien

ned til stokkevannet til kryss ved Rugtvedt, følger så Herreveien og Omborsnesveien ut i Frierfjorden. Sone 2 gjelder resten av kommunen.

Rapportering

- Alle jaktfelt plikter å levere korrekt utfylte «sett elg» og «sett hjort» skjemaer etter endt jakt. For jaktfelt som kombinerer hjort og elgjakt føres både «sett hjort» og «sett elg» parallelt. For å sikre at opplysningene blir så nøyaktige som mulig, bør en fylle ut sett elg og sett hjort etter hver jaktdag. Det oppfordres til å benytte www.settogskutt.no eller appen «sett og skutt» for digital rapportering. Det er også mulighet for at den enkelte jeger kan rapportere antall skutte rådyr elektronisk. For å gi et best mulig statistisk grunnlag for forvaltningen er det viktig med at alle som deltar jakt etter hjortevilt gjennomfører elektronisk rapportering.
- Alle dyr skal veies nøyaktig på samme måte fra år til år og samtlige slaktevekter for elg og hjort skal rapporteres til kommunen. Fratrukk for veiing samme dag: 3 %, dagen etter; 2 %, to dager etter: 1 % - deretter ingen fratrukk.
- Fellingsavgift: Kommunen fakturerer valdene for fellingsavgift for skutte elg og hjort etter vedtak i Vilt & Innlandsfiskeutvalget med maks grense oppad fastsatt av Miljødirektoratet. Valdansvarlig har ansvar for at avgiften blir betalt innen fristen.

Videre legger hjorteviltforskriften, forskrift om utøvelse av jakt og fangst og annet gjeldende lovverk føringene for den generelle jaktutøvelse og rapportering.